

Sociale relaties van cognitief sterke kinderen en jongeren

Sofie Hendrix, Jeroen Lavrijsen, Karine Verschueren
Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen

Stereotypen

- Vignette studies

Thomas is een leerling op de school waar je sinds een jaar les geeft. Thomas is een hoogbegaafde leerling. Vandaag is de leerkracht van Thomas ziek. Daarom geef jij les in zijn klas. Je laat de leerlingen zelfstandig werken of hun huiswerk maken.

Stereotypen

- Vignette studies
- Stereotypen bij leerkrachten:
  - Minder prosociaal
  - Minder sociaal competent
  - Meer introvert
  - Minder emotioneel stabiel

Stereotypen

- Vignette studies
- Stereotypen bij leerkrachten:
  - Minder prosociaal
  - Minder sociaal competent
  - Meer introvert
  - Minder emotioneel stabiel
- Maar zijn deze stereotypen ook gebaseerd op de werkelijke sociale ervaringen van cognitief sterke jongeren?

In de literatuur

Cognitieve begaafdheid als kwetsbaarheid en als sterkte

KWETSBAARHEID

- Verschillend van typisch ontwikkelende kinderen
  - Op vlak van interesses
  - Op vlak van cognitieve vaardigheden
- Asynchrone ontwikkeling

In de literatuur

Cognitieve begaafdheid als kwetsbaarheid en als sterkte

KWETSBAARHEID

- Verschillend van typisch ontwikkelende kinderen
  - Op vlak van interesses
  - Op vlak van cognitieve vaardigheden
- Asynchrone ontwikkeling

STERKTE

- Interne hulpbronnen die hun meer veerkrachtig maken
  - Minder externaliserende gedragsproblemen
  - Betere probleemoplossende vaardigheden
  - Beter moreel redeneren

Belang van de sociale context

- Vaak focus op de **individuele** sociale eigenschappen van jongeren
- Recent meer aandacht voor het **contextuele** aspect van sociale relaties
- De **compatibiliteit van de sociale omgeving met het kind of de adolescent** speelt een belangrijke rol in hun sociale ontwikkeling
- Voor cognitief sterke jongeren:
  - **Lack of fit** tussen hun sociale noden en hun sociale omgeving
  - Veel **verschillen** tussen cognitief sterke jongeren

Niveaus van sociale complexiteit

1. **Individueel niveau**

Persoonlijke eigenschappen die kinderen inbrengen in en halen uit hun sociale relaties

Voorbeelden: sociale vaardigheden, eenzaamheid, graag alleen zijn

Niveaus van sociale complexiteit

1. **Individueel niveau**

Persoonlijke eigenschappen die kinderen inbrengen in en halen uit hun sociale relaties

Voorbeelden: sociale vaardigheden, eenzaamheid, graag alleen zijn

2. **Dyadisch niveau**

Vorming van specifieke relaties, gebaseerd op percepties en verwachtingen

Voorbeelden: vriendschappen, romantische relaties

Niveaus van sociale complexiteit

1. **Individueel niveau**

Persoonlijke eigenschappen die kinderen inbrengen in en halen uit hun sociale relaties

Voorbeelden: sociale vaardigheden, eenzaamheid, graag alleen zijn

2. **Dyadisch niveau**

Vorming van specifieke relaties, gebaseerd op percepties en verwachtingen

Voorbeelden: vriendschappen, romantische relaties

3. **Groepsniveau**

Sociaal netwerk waarbinnen individuen interageren en waarbinnen relaties zich situeren

Voorbeelden: populariteit, peeracceptatie, pesten

Niveaus van sociale complexiteit

1. **Individueel niveau**

Persoonlijke eigenschappen die kinderen inbrengen in en halen uit hun sociale relaties

Voorbeelden: sociale vaardigheden, eenzaamheid, graag alleen zijn

2. **Dyadisch niveau**

Vorming van specifieke relaties, gebaseerd op percepties en verwachtingen

Voorbeelden: vriendschappen, romantische relaties

3. **Groepsniveau**

Sociaal netwerk waarbinnen individuen interageren en waarbinnen relaties zich situeren

Voorbeelden: populariteit, peeracceptatie, pesten

Hoewel de constructen en processen op elk niveau conceptueel verschillend zijn, zijn ze **onderling afhankelijk**, waarbij constructen op het ene niveau die op andere niveaus beïnvloeden of beperken.

INDIVIDU *01*

Individuele sociale vaardigheden

Cognitief sterke jongeren beschikken, in het algemeen, over gelijkaardige of sterkere sociale vaardigheden

- ✓ Beter in het uiten van positieve, vriendschappelijke gevoelens
- ✓ Volwassener in hun interacties, met meer democratische en coöperatieve relaties
- ✓ Minder externaliserend gedrag en meer zelfcontrole en probleemvermijding
- ✓ Beter in staat om rekening te houden met het perspectief van anderen
- ✓ Scoren hoger op aspecten van emotionele intelligentie, zoals het beter begrijpen van emoties en ze kunnen benutten in hun denken

INDIVIDU *01*

Affiniteit met
alleen zijn en
eenzaamheid

Eenzaamheid - affiniteit met alleen zijn

EENZAAMHEID

Een negatieve ervaring die optreedt wanneer individuen hun sociale relaties als ontoereikend ervaren, hetzij in kwantiteit, hetzij in kwaliteit

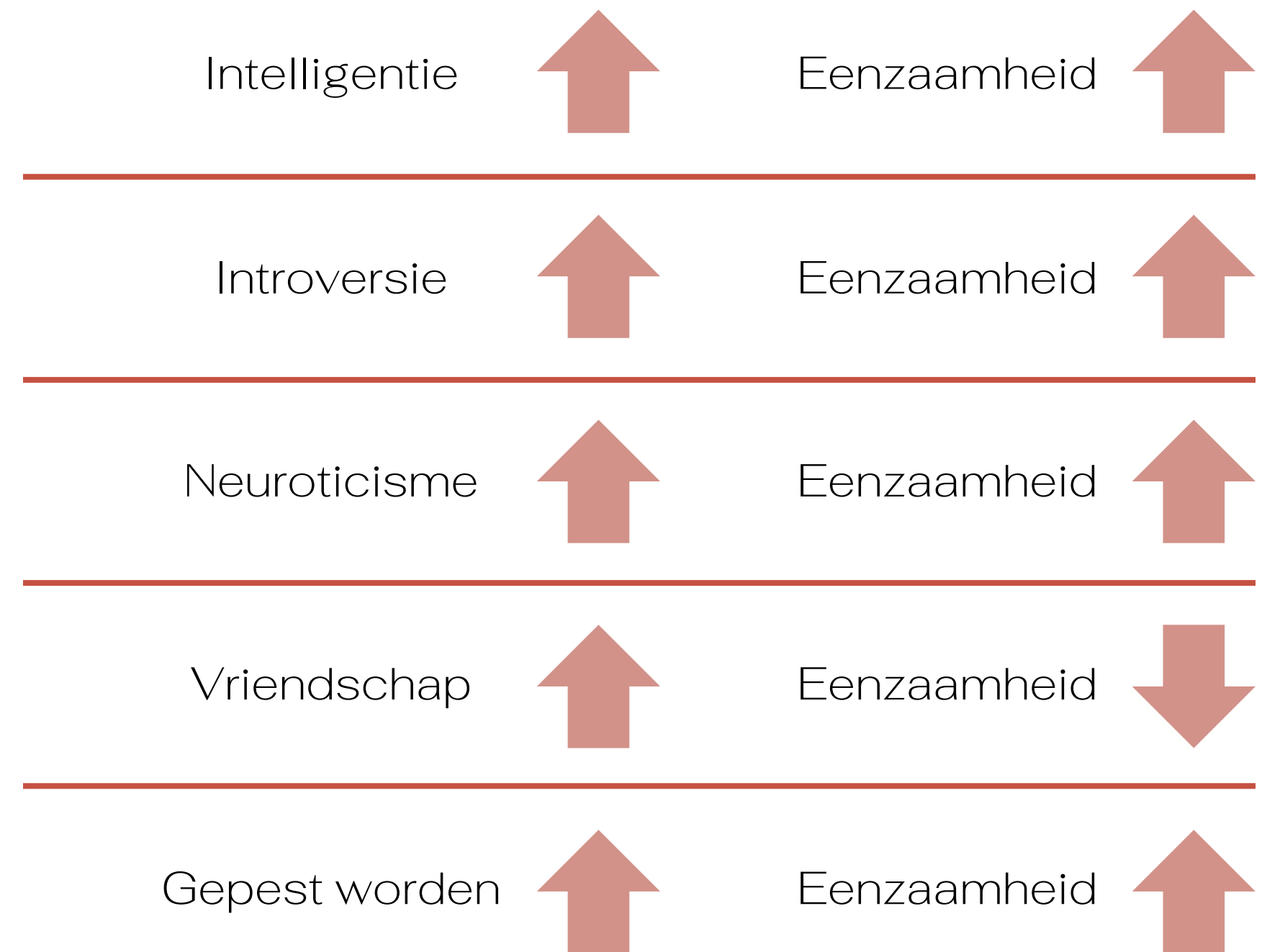
AFFINITEIT MET ALLEEN ZIJN

De positieve houding ten opzichte van alleen zijn, ongeacht van iemands voorkeur voor sociale interactie

Eenzaamheid bij CSF leerlingen

Geen vergelijkend onderzoek beschikbaar

Tijd alleen doorbrengen

Negatieve en positieve gevolgen

Tijd alleen doorbrengen

Negatieve en positieve gevolgen

NEGATIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: verlegen of uitsluiting
- Geassocieerd met slechter psychosociaal welzijn

Tijd alleen doorbrengen

Negatieve en positieve gevolgen

NEGATIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: verlegen of uitsluiting
- Geassocieerd met slechter psychosociaal welzijn

POSITIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: zelf-reflectie of activiteiten alleen
- Geassocieerd met beter psychosociaal welzijn

Tijd alleen doorbrengen

Negatieve en positieve gevolgen

NEGATIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: verleggen of uitsluiting
- Geassocieerd met slechter psychosociaal welzijn

CSF

- Er niet bij passen
- Zich anders voelen

POSITIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: zelf-reflectie of activiteiten alleen
- Geassocieerd met beter psychosociaal welzijn

Tijd alleen doorbrengen

Negatieve en positieve gevolgen

NEGATIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: verlegen of uitsluiting
- Geassocieerd met slechter psychosociaal welzijn

CSF

- Er niet bij passen
- Zich anders voelen

POSITIEVE MOTIVATIE

- Voorbeelden: zelf-reflectie of activiteiten alleen
- Geassocieerd met beter psychosociaal welzijn

CSF

- Cognitieve taken
- Schoolse prestaties

Onderzoek TALENT

Negatieve motivaties

- Vb: niet overweg kunnen met anderen, zichzelf niet kunnen zijn
- Geassocieerd met meer eenzaamheid en emotionele problemen en minder peeracceptatie en zelfvertrouwen

Positieve motivaties

- Vb: schoolse activiteiten, cognitieve productiviteit
- Enkel schoolse activiteiten gerelateerd aan meer zelfvertrouwen

Onderzoek TALENT

Cognitief sterke jongeren:

- Een grotere affiniteit met alleen zijn
- Gaven vaker aan dat ze alleen wilden zijn omdat ze het gevoel hadden er niet bij te horen.
  - Geen verschillen voor andere motivaties

DYADE *02*

Vriendschappen

Vriendschap

Drie eigenschappen

- 1) Wederzijds
- 2) Affectief
- 3) Vrijwillig

Belang van gelijkenis

Jongeren hebben de neiging om vriendschappen te sluiten met leeftijdsgenoten die op hen lijken, bijvoorbeeld wat betreft geslacht, etniciteit en academische prestaties

Concept vriendschap

Naarmate kinderen opgroeien tot adolescenten, evolueert hun begrip van vriendschappen

Vergelijkend onderzoek

KWANTITEIT

- Even vaak of vaker genomineerd als vriend dan typische leeftijdsgenoten
- Maar, ze nomineren zelf minder leeftijdsgenoten als vriend

Vergelijkend onderzoek

KWANTITEIT

- Even vaak of vaker genomineerd als vriend dan typische leeftijdsgenoten
- Maar, ze nomineren zelf minder leeftijdsgenoten als vriend

KWALITEIT

- Lagere vriendschapskwaliteit
- Lagere intimiteit in vriendschapsrelaties

Moeilijkheden met vriendschappen

- Moeilijker om leeftijdsgenoten te vinden met
gelijkaardige vaardigheden en interesses
  - Vaker vriendschappen met oudere
kinderen of volwassenen
  - Vaker vriendschappen met kinderen en
jongeren met gelijkaardige cognitieve
vaardigheden en interesses

Vriendschapsverwachtingen

- Vriendschapsverwachtingen ontwikkelen in verschillende stadia
- Cognitief sterke jongeren zijn gemiddeld al verder dan typische leeftijdsgenoten
  - Vooral in de kleuterschool en in het begin van het lager onderwijs
- Cognitief sterke jongeren stellen mogelijk hogere eisen aan vriendschappen

GROEP 03

Pesten en gepest worden

Vergelijkend onderzoek

GEPEST WORDEN

- Gemengde resultaten
- De meeste studies vinden dat cognitief sterke kinderen minder of even vaak gepest worden
- Sommige studies vinden dat cognitief sterke kinderen vaker gepest worden

Vergelijkend onderzoek

GEPEST WORDEN

- Gemengde resultaten
- De meeste studies vinden dat cognitief sterke kinderen minder of even vaak gepest worden
- Sommige studies vinden dat cognitief sterke kinderen vaker gepest worden

PESTEN

- Zo goed als alle studies vinden dat cognitief sterke jongeren even vaak of minder vaak hun leeftijdsgenoten pesten

Kwalitatief onderzoek - gepest worden

- Drie primaire vormen van pesten bij cognitief sterke jongeren
  - Scheldwoorden: voornamelijk rond hun uiterlijk (vb. lelijk, dik ...) of hun intelligentie (vb. geek, nerd ...)
  - Plagen over hun uiterlijk
  - Plagen over hun intelligentie
- Cognitieve vaardigheden zijn een belangrijk onderwerp van hun pestervaringen

Kwalitatief onderzoek - pesten

- Pesten als reactie op zelf gepest worden
- Gepest worden kan leiden tot boosheid of agressie, wat op zijn beurt kan leiden tot pesten
  - Uniek voor de cognitief sterke jongeren?

GROEP *03*

Sociale
acceptatie

Sociale acceptatie van cognitief sterke kinderen en jongeren

Even goed of beter geaccepteerd door hun leeftijdsgenoten

Verschillen tussen informanten: leerkrachten en leeftijdsgenoten zijn positiever dan jongere zelf

Belang van groepsfactoren: betere sociale acceptatie in klassen met gemiddeld sterkere cognitieve vaardigheden

Person-group similarity model:

een grotere gelijkenis tussen individuen en hun groep met betrekking tot een specifieke eigenschap of gedrag leidt tot een verhoogde sociale aanvaarding voor individuen die die eigenschap of dat gedrag vertonen

Kwalitatief onderzoek

Cognitief sterke kinderen en jongeren geven aan te verschillen van hun leeftijdsgenoten op twee vlakken:

INTERESSES

**COGNITIEVE
VAARDIGHEDEN**

Conclusie

Cognitief sterke kinderen en jongeren lijken in het algemeen geen achterstand te hebben in hun sociale relaties, maar scoren vaak gelijkaardig of beter

Implicaties voor de praktijk

1. **Verschillende perspectieven**

Het perspectief van de jongere zelf kan verschillen van dat van de leerkracht, ouders, of leeftijdsgenoten

2. **Copingsstrategieën bij sociale moeilijkheden**

Sommige copingsstrategieën kunnen schadelijke gevolgen hebben voor het psychosociaal welzijn en de identiteitsontwikkeling

3. **Afstemmen van omgeving op sociale noden**

Cognitief sterke jongeren kansen bieden om in contact te komen met andere kinderen en jongeren met vergelijkbare capaciteiten en interesses

Interventies

VERSNELLEN

- ✓ Jongeren geven aan positieve ervaringen te hebben met versnellen
- ✓ Klasgroep die meer aansluit bij interesses en capaciteiten
- ✓ Geen nadelige gevolgen voor sociale ontwikkeling, soms zelfs voordelig voor de sociale competenties

Interventies

VERSNELLEN

- ✓ Jongeren geven aan positieve ervaringen te hebben met versnellen
- ✓ Klasgroep die meer aansluit bij interesses en capaciteiten
- ✓ Geen nadelige gevolgen voor sociale ontwikkeling, soms zelfs voordelig voor de sociale competenties

VERRIJKINGSKLASSEN

- ✓ Meer verbondenheid met leerlingen uit deze klassen
- ✓ Mogelijks kan er over tijd een competitieve sfeer ontstaan wat nadelig kan zijn voor hun zelf-perceptie

Interventies

VERSNELLEN

- ✓ Jongeren geven aan positieve ervaringen te hebben met versnellen
- ✓ Klasgroep die meer aansluit bij interesses en capaciteiten
- ✓ Geen nadelige gevolgen voor sociale ontwikkeling, soms zelfs voordelig voor de sociale competenties

VERRIJKINGSKLASSEN

- ✓ Meer verbondenheid met leerlingen uit deze klassen
- ✓ Mogelijks kan er over tijd een competitieve sfeer ontstaan wat nadelig kan zijn voor hun zelf-perceptie

Deze interventies zijn mogelijks niet de beste oplossing voor elke cognitief sterke student en moeten individueel bekeken worden!

Wat zijn jullie ervaringen?

1. Verdeel je in 5 groepen en zoek een plek in de aula

- Ongeveer 8 à 9 mensen per groep
- Duid één persoon aan die de ideeën opschrijft

2. 5 rondes - 5 onderwerpen

- Elke ronde duurt 8 à 10 minuten
- Na elke ronde geef je de poster door

3. Schrijf jullie antwoorden en ideeën op

- Gebruik de verschillende kleuren
- Lees wat de voorgaande groepen hebben opgeschreven en vul aan

Drie vragen

Wat zijn jullie ervaringen met CSF leerlingen in de klas of in je praktijk betreffende dit topic?

Welke tips hebben jullie om CSF leerlingen te helpen met hun peerrelaties betreffende dit topic?

Welke vragen moeten volgens jullie zeker nog onderzocht worden betreffende dit topic?

Vijf topics

Sociale vaardigheden

Eenzaamheid en graag alleen zijn

Vriendschappen

Peer acceptatie

Gepest worden en pesten

Dankjewel!

Aarzel niet om contact op te nemen
bij verdere vragen of suggesties.

Sofie

 sofie.hendrix@kuleuven.be

 www.projecttalent.be

Referenties - algemeen

- Baudson, T. G., & Preckel, F. (2016). Teachers' Conceptions of Gifted and Average-Ability Students on Achievement-Relevant Dimensions. *Gifted Child Quarterly*, 60(3), 212–225. <https://doi.org/10.1177/0016986216647115>
- Coleman, L. J., Micko, K. J., & Cross, T. L. (2015). Twenty-Five Years of Research on the Lived Experience of Being Gifted in School: Capturing the Students' Voices. *Journal for the Education of the Gifted*, 38(4), 358–376. <https://doi.org/10.1177/0162353215607322>
- Cross, J. R., & Cross, T. L. (2015). Clinical and Mental Health Issues in Counseling the Gifted Individual. *Journal of Counseling & Development*, 93(2), 163–172. <https://doi.org/10.1002/J.1556-6676.2015.00192.X>
- Cross, J. R., Vaughn, C. T., Mammadov, S., Cross, T. L., Kim, M., O'Reilly, C., Spielhagen, F. R., Pereira Da Costa, M., & Hymer, B. (2019). A cross-cultural study of the social experience of giftedness. *Roeper Review*, 41(4), 224–242. <https://doi.org/10.1080/02783193.2019.1661052>
- Farmer, T. W., Lines, M. M., & Hamm, J. V. (2011). Revealing the invisible hand: The role of teachers in children's peer experiences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 247–256. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2011.04.006>
- Galván, A., Spatzier, A., & Juvonen, J. (2011). Perceived norms and social values to capture school culture in elementary and middle school. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 346–353. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2011.08.005>
- Hendrickx, M. M. H. G., Mainhard, M. T., Boor-Klip, H. J., Cillessen, A. H. M., & Brekelmans, M. (2016). Social dynamics in the classroom: Teacher support and conflict and the peer ecology. *Teaching and Teacher Education*, 53, 30–40. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.10.004>
- Hendrickx, M. M. H. G., Mainhard, T., Boor-Klip, H. J., & Brekelmans, M. (2017). Our teacher likes you, so I like you: A social network approach to social referencing. *Journal of School Psychology*, 63, 35–48. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2017.02.004>
- Weyns, T., Preckel, F., & Verschueren, K. (2021). Teachers-in-training perceptions of gifted children's characteristics and teacher-child interactions: An experimental study. *Teaching and Teacher Education*, 97, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103215>

Referenties – sociale vaardigheden

- Abdulla Alabbasi, A. M., Alaa, A. E., & Ziegler, A. (2021). Are gifted students more emotionally intelligent than their non-gifted peers? A meta-analysis. *High Ability Studies*, 32(2), 189–217. <https://doi.org/10.1080/13598139.2020.1770704>
- Franca-Freitas, M. L., Del Prette, A., & Perreira Del Prette, Z. A. (2014). Social skills of gifted and talented children. *Estudos de Psicologia*, 19(4), 288–295. www.scielo.br/epsic
- Francis, R., Hawes, D. J., & Abbott, M. (2016). Intellectual giftedness and psychopathology in children and adolescents: A systematic literature review. *Exceptional Children*, 82(3), 279–302. <https://doi.org/10.1177/0014402915598779>
- Lee, S. Y., Olszewski-Kubilius, P., & Thomson, D. (2012a). The social competence of highly gifted math and science adolescents. *Asia Pacific Education Review*, 13(2), 185–197. <https://doi.org/10.1007/S12564-012-9209-X>
- Lee, S. Y., Olszewski-Kubilius, P., & Thomson, D. T. (2012b). Academically gifted students' perceived interpersonal competence and peer relationships. *Gifted Child Quarterly*, 56(2), 90–104. <https://doi.org/10.1177/0016986212442568>
- Masden, C. A., Leung, O. N., Shore, B. M., Schneider, B. H., & Udvari, S. J. (2015). Social-perspective coordination and gifted adolescents' friendship quality. *High Ability Studies*, 26(1), 3–38. <https://doi.org/10.1080/13598139.2015.1028613>

Referenties - eenzaamheid en alleen zijn

- Boisselier, N., & Soubelet, A. (2021). Sociability and need for solitude in gifted adults. *Psychologie Francaise*, 66(4), 377–392.
<https://doi.org/10.1016/j.psfr.2021.02.001>
- Borg, M. E., & Willoughby, T. (2022). Affinity for Solitude and Motivations for Spending Time Alone Among Early and Mid- Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 51(1), 156–168. <https://doi.org/10.1007/S10964-021-01520-1/FIGURES/2>
- Ramos, A., Steenberghs, N., Lavrijsen, J., Goossens, L., & Verschueren, K. (2024). Differences in loneliness experiences among high-ability students: Individual and social context predictors. *Council for Exceptional Children*, 91(1), 93-113.
<https://doi.org/10.1177/00144029241271927>

Referenties – vriendschappen

- Gross, M. U. M. (2002). “Play partner” or “sure shelter”: What gifted children look for in friendship (Vol. 2, Issue 2, pp. 1–3). SENG Newsletter. <https://www.sengifted.org/post/play-partner-or-sure-shelter-what-gifted-children-look-for-in-friendship>
- Lee, S. Y., Olszewski-Kubilius, P., & Thomson, D. T. (2012b). Academically gifted students’ perceived interpersonal competence and peer relationships. *Gifted Child Quarterly*, 56(2), 90–104. <https://doi.org/10.1177/0016986212442568>
- Masden, C. A., Leung, O. N., Shore, B. M., Schneider, B. H., & Udvari, S. J. (2015). Social-perspective coordination and gifted adolescents’ friendship quality. *High Ability Studies*, 26(1), 3–38. <https://doi.org/10.1080/13598139.2015.1028613>
- Mayseless, O. (1993). Gifted adolescents and intimacy in close same-sex friendship. *Journal of Youth and Adolescence*, 22(2), 135–146. <https://doi.org/10.1007/BF01536649>
- Véronneau, M. H., Vitaro, F., Brendgen, M., Dishion, T. J., & Tremblay, R. E. (2010). Transactional Analysis of the Reciprocal Links Between Peer Experiences and Academic Achievement From Middle Childhood to Early Adolescence. *Developmental Psychology*, 46(4), 773–790. <https://doi.org/10.1037/a0019816>
- Verschueren, K., Lavrijsen, J., Weyns, T., Ramos, A., & De Fraine, B. (2019). Social Acceptance of High-Ability Youth: Multiple Perspectives and Contextual Influences. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2019(168), 27–46. <https://doi.org/10.1002/CAD.20316>

Referenties – peeracceptatie

- Godor, B. P., & Szymanski, A. (2017). Sense of belonging or feeling marginalized? Using PISA 2012 to assess the state of academically gifted students within the EU. *High Ability Studies*, 28(2), 181–197. <https://doi.org/10.1080/13598139.2017.1319343>
- Guignard, J. H., Bacro, F., & Guimard, P. (2021). School life satisfaction and peer connectedness of intellectually gifted adolescents in France: Is there a labeling effect? *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021(179), 59–74. <https://doi.org/10.1002/CAD.20448>
- Košir, K., Horvat, M., Aram, U., & Jurinec, N. (2016). Is being gifted always an advantage? Peer relations and self-concept of gifted students. *High Ability Studies*, 27(2), 129–148. <https://doi.org/10.1080/13598139.2015.1108186>
- López, V., & Sotillo, M. (2009). Giftedness and social adjustment: evidence supporting the resilience approach in Spanish-speaking children and adolescents. *High Ability Studies*, 20(1), 39–53. <https://doi.org/10.1080/13598130902860739>
- Verschueren, K., Lavrijsen, J., Weyns, T., Ramos, A., & De Fraine, B. (2019). Social Acceptance of High-Ability Youth: Multiple Perspectives and Contextual Influences. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2019(168), 27–46. <https://doi.org/10.1002/CAD.20316>

Referenties – pesten en gepest worden

- Estell, D. B., Farmer, T. W., Irvin, M. J., Crowther, A., Akos, P., & Boudah, D. J. (2009). Students with exceptionalities and the peer group context of bullying and victimization in late elementary school. *Journal of Child and Family Studies*, 18(2), 136–150. <https://doi.org/10.1007/S10826-008-9214-1>
- González-Cabrera, J., Tourón, J., Ortega-Barón, J., Montiel, I., & Machimabarrena, J. M. (2023). Are gifted students more victimized than nongifted students? A comparison in prevalence and relation to psychological variables in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 43(1), 90–109. <https://doi.org/10.1177/02724316211058065>
- Laffan, D. A., Slonje, R., Ledwith, C., O'Reilly, C., & Foody, M. (2022). Scoping Bullying and Cyberbullying Victimization Among a Sample of Gifted Adolescents in Ireland. *International Journal of Bullying Prevention*, 1–15. <https://doi.org/10.1007/S42380-022-00134-W>
- Ogurlu, U., & Sariçam, H. (2018). Bullying, Forgiveness and Submissive Behaviors in Gifted Students. *Journal of Child and Family Studies*, 27(9), 2833–2843. <https://doi.org/10.1007/S10826-018-1138-9>
- Pears, K. F., Putallaz, M., & Costanzo, P. R. (2019). From A (Aggression) to V (Victimization): Peer Status and Adjustment Among Academically Gifted Students in Early Adolescence. *Gifted Child Quarterly*, 63(3), 185–200. <https://doi.org/10.1177/0016986219838973>
- Peterson, J. S., & Ray, K. E. (2006a). Bullying Among the Gifted: The Subjective Experience. *Gifted Child Quarterly*, 50(3), 252–269. <https://doi.org/10.1177/001698620605000305>

Referenties – implicaties

- Bernstein, B. O., Lubinski, D., & Benbow, C. P. (2021). Academic Acceleration in Gifted Youth and Fruitless Concerns Regarding Psychological Well-Being: A 35-Year Longitudinal Study. *Journal of Educational Psychology*, 113(4), 830–845. <https://doi.org/10.1037/edu0000500.supp>
- Dare, L., Nowicki, E. A., & Smith, S. (2019). On Deciding to Accelerate: High-Ability Students Identify Key Considerations. *Gifted Child Quarterly*, 63(3), 159–171. <https://doi.org/10.1177/0016986219828073>
- Gross, M. U. M. (2006). Exceptionally gifted children: Long-term outcomes of academic acceleration and nonacceleration. *Journal for the Education of the Gifted*, 29(4), 404–429. <https://doi.org/10.4219/JEG-2006-247>
- Mammadov, S. (2021). Social coping. In T. L. Cross & J. R. Cross (Eds.), *Handbook for counselors serving students with gifts and talents*. Prufrock Press
- Steenbergen-Hu, S., Makel, M. C., & Olszewski-Kubilius, P. (2016). What One Hundred Years of Research Says About the Effects of Ability Grouping and Acceleration on K-12 Students' Academic Achievement: Findings of Two Second-Order Meta-Analyses. *Review of Educational Research*, 86(4), 849–899. <https://doi.org/10.3102/0034654316675417>
- Swiatek, M. A. (2001). Social coping among gifted high school students and its relationship to self-concept. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(1), 19–39. <https://doi.org/10.1023/A:1005268704144>
- van Rossen, J. M., Hornstra, L., & Poorthuis, A. M. G. (2021). High-ability students in pull-out programs and regular classes: A longitudinal study on perceived social relationships in two settings. *Journal of School Psychology*, 85, 1–16. <https://doi.org/10.1016/J.JSP.2020.12.007>
- Vogl, K., & Preckel, F. (2014). Full-Time Ability Grouping of Gifted Students: Impacts on Social Self-Concept and School-Related Attitudes. *Gifted Child Quarterly*, 58(1), 51–68. <https://doi.org/10.1177/0016986213513795>